דפנימית אחדא דשא ומשתמשא. ומה שפי׳ בקונטו׳ שלא יהא לה לדריסת הרגל על המיצוה לאו דוקא דליכא קפידא בדריסת הרגל דא״כ היתה מסתלקת לגמרי מרה״ר דהא דרך מיצוה נפקא ואין לנו לסלקה מרה״ר כדאמרי׳ הכא מי מצי מסלקי להו רה״ר מהכא אלא מיחוד דשא מלהשתמש במיצוה קאמר וכן עשיית דקה דשמעתין לענין תשמיש לא לענין הילוך: **אבל** הבא מי מצי מסלקי בו׳. פי׳ דוקא פנימית אחדא דשא מלהשתמש במיצוה אבל מקומה דעיקר מיצוה לגבי מיצוה אבל רה״ר הוי להני כמו להני ובמנס פ״ה דברה״ר אין הילוך במלמע מרכו ולא רמז מחילה לומר מיחוד דשא ותשמש: **מבוי** מבוי נמי אסרי אהדדי. פי׳ בקונטו׳ כיון דמעיקרא של יחיד הוא והיו מערבין את כולה והורגלו להיות אחד אסרי אהדדי ואפי׳ איכא לחי או קורה למבוי לא מהני וקשה לר״י דאמר בפ״ק (דף יד:) עושה לחי לחצי מבוי יש לו חצי מבוי אלמא משתרי חצי מבוי בפני עצמו אע״פ שהורגלו לערב כל המבוי יחד ומיהו איכא לאוקמא להיא בדליכא תצירות פתוחות למבוי מן הצחי ולהלן:

דעבוד דקה. מחילה גבוה ד׳ (ס״א י׳) [מ] טפחים כגון אילנא בפני המבוי ובקונטו׳ פירש פתח נמוך ברשא כל מבוי וכפירושו נראה מדאמר ברש כל גגות (לקמן דף פט:) בנה עליה ע״ג בימו ועשה לפניה דקה הותר בכל הגגין כולן ולא יתכן לפרש שם אלא לשון פתח ומיהו בסוף פירקין [נ] פ״ה דקה מחילה: **ולא** שבק לה שיור. משמע דאי שבק לה שיור הוה עביד שפיר ולא הוה פריך ליה מאי מידי וא״כ משמע כפי׳ הקונטו׳ דפי׳ במתני׳ דשל רבים והרי היא של רבים מהני ליה שיור וכן משמע לקמן (דף פ.) גבי מחוסן דמהני ליה שיור אע״ג דהיא של רבים כדמשמע בפ״ק (דף ו:) ומעיקרא נמי היתה של רבים דאי של יחיד לא היתה צריכה שיור והא דנקט במתני׳ של רבים ונעשית של יחיד לאשמועינ׳ דאע״ג דנעשית של יחיד בעיא שיור [נ]:

בעא מיניה בו׳ מרבה. לא גרס׳ מרבה בר אמה דעליו לא היה אומר רב נחמן לא תצימו ליה דרבו היה [מ]: **תורת** פתח עליו בסולם שבין ב׳ חצירות. תורת מחילה עליו להקל היה יכול למלוא נמי בסולם שבין ב׳ חצירות כגון שרבפו בסולמות:

לדיערב

ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כולה מאן תנא דמיערבא רה״ר אמר רב הונא בריה דרב יהושע רבי יהודה היא [מ] דתניא יתר על כן א״ר יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צידי רה״ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רה״ר בכך אמר מר ואין מערבין אותה לחצאין אמר רב פפא [א] לא אמרו אלא לארבה אבל לרחבה מערבין במאן דלא בר״ע דאי בר״ע [ב] הא אמר רגל המותרת במקומה אוסרת אפי׳ [מ] שלא במקומה אפי׳ תימא ר׳ עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא בשתי חצירות זו לפנים מזו דפנימית לית לה פיתחא אחרינא אבל הכא [ג] הני נפקי בהאי פיתחא והני נפקי בהאי פיתחא איכא דאמרי אמר רב פפא לא תימא לארכה הוא דלא מערבין אבל לרחבה מערבין אלא אפילו לרחבה נמי לא מערבין במאן בר״ע אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בשתי חצירות זו לפנים מזו דפנימית אחדא לדשא ומשתמשא אבל הכא מי מצו מסלקי [ד] רה״ר מהכא אמר מר או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו מ״ש דלחצאין [ד] דלא דאסרי אהדדי מבוי מבוי נמי אסרי אהדדי הב״ע [ג] כגון דעבוד דקה וכי הא דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא [ד] אחד מבני מבוי שעשה דקה לפתחו אינו אוסר על בני מבוי של רבים והרי היא כו׳: רבי זירא ערבה למתא דבי רבי חייא ולא שבק לה שיור א״ל אביי מאי טעמא עבד מר הכי אמר ליה סבי דידה אמרי לי רב חייא בר אשי [ד] מערב כולה ואמינא ש״מ עיר של יחיד ונעשית של רבים היא א״ל לדידי אמרו לי הנהו סבי [ד] ההיא אשפה הוה לה מחד גיסא והשתא דאיפניא לה אשפה הוה לה כשני פתחים ואסיר א״ל [ג] לאו אדעתאי בעי מינה רב אמי בר אדא הרפנאה מרבה סולם מכאן ופתח מכאן מהו א״ל הכי אמר רב סולם תורת פתח עליו אמר להו רב נחמן לא תציתו ליה הכי אמר [מ] רב אדא אמר רב סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו [ד] תורת מחיצה עליו כדאמרן [ד] תורת פתח עליו בסולם [ס]

ואין לה אלא פתח אחד מערבין רצו שנים מערבין ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב נחמן אמר שמואל [ה] אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו שבין שתי חצירות רצו אחד מערב

שסותם אחד [קגי לה [ס]] מפתחיה ולא היה לה אלא פתח אחד ואמרן לעיל דאפי׳ של רבים בהכי הוה קגי ליה: **סולם.** שעולין ויורדין בו מון לאומתה: **תורת מחיצה עליו.** כלומר אינו מבטל את הסתימה לחיות כפתח: **בסולם שבין ב׳ חצירות.** ואין ביניהן פתח וזה הסולם רחב ד׳ ביניהן [ס] הרי הוא כשתי חצירות ופתח ביניהן דאמרינן בפ׳ חלון (נקמן דף עו:) דלו מערבין אחד לשתיהן ושתמשו זו בזו דרך גובה הכותל ודרך נקבים וסדקין דאי לא הוי פתח אין מערבין אחד ולא מצו לאשתמושי דרך חורין וסדקין: **רצו שנים מערבין.** שני עירובין אלו לעצמן בני בתים של חצר (ג) שלא יאסרו זה על זה להוליא מבתיהן שהן רשות המיוחדת לכל אחד לגוף החצר שהוא רשות כולן ואלו לעצמן ולא ישתמשו זו בזו: **ומי אמר ר״נ הכי.** דתורת מחיצה עליו לקולא: **מרפסת.** אלדויש״ר בלע״ז דיורי עליות סמוכות זו לזו ופתוחות לחצר ועושין מרפסת על פני אורך עליות ופותחין לה פתחי כולן ועולין ויורדין דרך סולם של מרפסת לחצר ודריסת רגליהן ויציאתן לרשות הרבים דרך החצר הוא לפיכך אם אינן מערבין עם הדיורין המתחתונים אוסרים אלו על אלו להוליא כלי הבתים לחצר: **ולא**

ש״מ וכו׳ (כת״י ודפו״ר): **ס]** בכת״י וראשונים **בכותל:** **ו]** צ״ל בתשמיש חצר **של עצמן** (כת״י ודפו״ר): **ז]** תיבות ״את כולה במקומה״ ליתא בכת״י ובדפו״ר וכן לא העתיקו הריטב״א: **ח]** רש״ל (גליון), הוספת המהרש״ל חיבות אלו אינו מובן ונמחק (רש״ש, יעב״ץ ועוד), ובאמת הוא ט״ס בהגהת המהרש״ל שנשתבש בטעות סדר

עין משפט נר מצוה

מג א ב מיי׳ פ״ה מהל׳ עירובין הלכה כד טוש״ע א״ח סימן שפ״ב ס״ו בהג״ה:
מד ג ד מיי׳ שם הלכה כד טוש״ע שם סעיף ד:
מה ה ו מיי׳ שם הל׳ כב טוש״ע שם סעיף ב:
מו ז מיי׳ פ״ג שם הל׳ ג סמג עשין מ׳ טוש״ע שם סי׳ שעה ס״א:
מז ח מיי׳ שם פ״ד הלכה טו טוש״ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו ואם היתה של רבים והרי היא של רבים ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כולה. **הא דתניא אין מערבין אותה לחצאין אמר רב פפא** לא שנו אלא לארכה רה״ר מפסקתה אבל לרחבה מערבין אותה לחצאין דהא לא מפסקתה בה רה״ר **רב פפא דאמר** כמאן דלא כר׳ עקיבא דאמר בב׳ חצרות זו לפנים מזו ועירבה זו לעצמה וזו לעצמה כי החיצונה אסורה שדריסת רגל הפנימית אוסרתה **ודחינן אפי׳ תימא ר׳ עקיבא** עד כאן לא קאמר ר׳ עקיבא אלא בב׳ חצרות זו לפנים מזו דפנימית לית לה פתחא אחרינא וכמאן בהא חצר דמי. אבל הכא בעיר שעירבו לחצאין הני נפקי בהא פתחא והני נפקי בפתחא אחריתי. **איכא דאמרי אמר רב פפא** כיון דרה״ר מפסקתה אפילו לרחבה אין מערבין אותה. נימא כר׳ עקיבא אמרה אפי׳ תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן בב׳ חצרות זו לפנים מזו אלא דפנימי׳ אחדא לדשא ומשתמשא אבל הכא מי מצי מסלקי רה״ר מהכא כיון דדרסי רבים לה אסרי לה אלא אי כולה אי מבוי מבוי בפני עצמו. **ואסיקנא** כגון **דעביד דקה.** פירוש כגון אצטבא בפני המבוי וכדרב חסדא דאמר אחד מבני מבוי שעשה דקה על פתחו אינו אוסר על בני מבוי שכבר סילק עצמו מן המבוי כך מבוי אחד שעשה דקה לאותו מבוי אינו אוסר על מבואות אחרות. **היתה עיר של רבים** והרי היא **של רבים** ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כולה. עיר של ר׳ חייא עיר של רבים ונעשית של יחיד הואי ועירבה ר׳ חייא לכולא ולא שבק שיורא א״ל אביי אמאי עבד מר הכי א״ל דאמרו סבי דהווו בה רב חייא בר אשי הוה מערב לכולא ואמינא ש״מ עיר של יחיד ונעשית של רבים [מ] של יחיד היא. א״ל לדידי אמרו לי סבי אשפה הוה לה מחד גיסא והשתא דאיפניא הוו להו כב׳ פתחים ואסור. א״ל לאו אדעתאי. **אמר רב נחמן אמר רב סולם מיכן ופתח מיכן** סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו. תורת מחיצה עליו דלא בעי שיור. ש״מ דכל היכא [דאיכא] ב׳ פתחים לא מערבין לה עד דעבדין לה שיור. טעמא דשיור כדי שיכירו בו כי העירוב הוא שהתיר את הטלטול לפיכך [צריך שיעור] כדי להיות מוכיח על העירוב. תורת פתח עליו בכותל שבין **חשק שלמה על רבינו חננאל** [מ] (נראה דל״ל ותורת ונעשית של יחיד סוף).

מסורת הש״ס עם הוספות

מ) לעיל ג. יב: כב. לקמן לה. שבת ו. קיז., **נ)** [לקמן סה: עה.], **ג)** [ברכות כו. ומס נסמן], **ד)** לעיל מט., **ה)** ע׳ לקמן עז., **ו)** [לקמן סא. ד״ה אם יש לפניה דקה], **ז)** [ועי׳ תוס׳ לעיל כו. ד״ה מערבן], **ח)** עי׳ לקמן עה סע״ב.

הגהות הב״ח

(מ) גמ׳ אמר רב אחא בר אהבה אמר רב סולם תורת פתח: **(ב)** רש״י ד״ה ולא שביק וכו׳ ונעשית של רבים היא אלמא וכו׳ ואמר ליה איהו מעיקרא: **(ג)** ד״ה רבו וכו׳ של חצר זו אלא:

ליקוטי רש״י

יתר על כן. רישא דבריתא אחד מלון שבין שני בתים ואחד מלון שבין שני חצירות ובמרים ובמשנה וכה״ר המקומה מטלטלין מתמיהן בשבת דברי ר׳ יהודה יתר על כן אמר רבי יהודה דאפילו הה״ר גמורה ואין שם מקרה למימר יורד וסותם שני בשתי מחיצות של שני צידי הה״ר [לקמן צה.]. **פיתחא אחרינא.** פתח אחר [ע״פ לעיל ב. סוטה לט.]. **הני נפקי בהאי פיתחא.** אלו יוצאין בפתח זה [ע״פ ברכות יד. לעיל ב. גיטין סג: ב״מ קח.]. **דשא.** לא [ברכות נו.]. **דקה.** מחילה [לקמן סא. ועי׳ רש״י ותוס׳ כאן ורש״י לקמן ס.]. **סבי.** זקנים [ב״מ כא.]. **לאו אדעתאי.** לא נתמי לבי [ברכות כו.]. שוגג הייתי [מנחות לה:].

רב נסים גאון

כמאן דלא כר׳ עקיבא דאי ר׳ עקיבא האמר רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה. עיקר דברי רבי עקיבא בפרק הדר עם הנכרי (דף עה) דתנן רבי עקיבא אוסר את החיצונה שדריסת הרגל אוסרתה ובגמרא גרסי׳ זו דברי רבי עקיבא דאמר אפי׳ רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה:

סליק כיצד מעברין

הגהות וציונים

(מ) בדפוס ויניציא ליתא מלת ״אפילו״, וגם רש״י ל״ג לה (גליון), וכן ליתא בכת״י ולקמן סה ע״ב דף עה ע״א, והיה הנוסח כאן כמו לקמן דף עה **״אפילו״** רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה״ ונעתק תיבת ״אפילו״ ממקומה (דק״ס): **(ב)** צ״ל מסלקי **להו** רה״ר מהכא (מהרש״ל בדפו״ר), ובכת״י ודפו״ר הנוסח מי מצו מסלקי **לה לרה״ר** מהכא: **(ג)** מאי שנא **לחצאין** דלא (כת״י): **(ד)** צ״ל **הוה** מערב **לה לכולה מתא** ואמינא

(ה) [נראה דל״ל וחזרה ונעשית של יחיד סוף].

הדברים בהגהתו (עי״ש) וכזוונת הגהתו היתה לתקן נוסח משובש בדפוס שהיה לפניו שנדפס בטעות ״שסותר״ אחד מפתחיה והגיה שצ״ל ״שסותם״ וכמו כן מגיה בסוף הדיבור שצ״ל ״הוה סגי **לה**״ (במקום ״ליה״) ונוסח הגהתו צ״ל ״הוה לה שסותם אחד **כו׳**״ סגי לה כצ״ל ובטעות נעתקה תיבת **כו׳** שבהגהתו ממקומה ונשתרבבה אחרי התיבות ״סגי לה״ והמדפיסים שלא הבינו הגהתו הוסיפו שיבוש זה (דק״ס, גנזי יוסף ועוד): **ע)** עי׳ מהרש״ל דהגי׳ ״ד״ טפחים״ ט״ס הוא וצ״ל ״י״ טפחים, וכ״ה בראש״ש ועוד ראשונים, וכ״כ ב״י סי׳ שצב עי״ש, ועי׳ מהרש״א ובהג׳ יעב״ץ ובב״ח על הטור סי׳ שצב:

ולא עירבו. בני מרפסת עם בני חצר אלא אלו לבדן ואלו לבדן: אם יש לפניה. לפני המרפסת לרגלי הכבש בתחלת עלייתה: דקה. פתח קטן גובה מרבעה אין מוסרין בני מרפסת על בני החצר דהא איסתלוק להו: ואם לאו אוסרת. אלמא תורת פתח עליו ואפילו לחומרא: בדלא גבוה י׳. דליכא למימר תורת מחיצה עליה: כי עביד דקה לפניה מאי הוי. הרי כל המרפסת סביבותיה גבוהה ופתוחה לחצר והרי הן כשתי חצירות שאין כותל ביניהן: מגופפת. מוקפת מחיצה סביב אלא שנשאר לפניה י׳ אמות כדין פתח בלא היקף דאי עבוד התם דקה סלוק נפשייהו ומי לא ע״כ לחומרא נמי פתח הוא הואיל דלא גבוה י׳: שרצפו. זקף סולם אצל סולם: תורת מחיצה עליו. ואין מבטלין המחיצה למהוי כגפרן הכותל יותר מעשר דאמר לקמן[1] מערבין אחד ואין מערבין שנים אלא רבו אחד מערבין ולקולא והוי כפתח רבו שניהם מערבין דלחומרא לא אמרינן דליבטליה למחיצה לכל בעילוהן להקל: זמי אמר שמואל. דלא מבטלא סולם למחיצה לחומרא: ואם לאו אוסרת. אלמא אע״ג דגבוה מרפסת י׳ אמי סולם ומבטיל ליה: בדלא גבוה כו׳. דבלא סולם נמי בטלה: דליערב מאתין. ועיר של רבים ועשיה של יחיד הוא ובעיא שיור: דפתיחי לנהרא. פתחיהן אחורי העיר לנהר ולא היה להם פתח פתוח לעיר: דאי בעו לערובי. הכי דמשיירי מלו מערבי: איעביד להו כווי. תלונות שיש בהן ד׳ על ד׳[2] לגד העיר דאי בעו הוו מלו מערבי ומעבדינהו שיור למתא דלא ליערבוה בהדיהו: ערסייתא ערסייתא. שכונות שכונות ולא היו מערבין כל העיר כאחת: פירא דבי תורי.

גומא גדולה שמגיעים שם גרעיני תמרים למאכל בהמה והיו אותן גומות מבדילות בין השכונות מתחת ובכל שכונה היו מבואות הרבה ומערבין יחד ולא היו מתקנין לה לחיים משום דעיר של רבים ועשיה של יחיד הוא וכל[1] חד וחד הוי שיור לחבריה דלא הוי שיור היכי מצו לערבי מבואות הרבה שבכל שכונה יחד בכל[2] עיר של רבים ועשיה של יחיד כל חד וחד בתנאי נפשיה בעו עירובי ובעי למי וקומה ככל עיירות של רבים. משום פירא דמפסיק ואין יכולין להלך משכונה לשכונה והוי (לא) חריץ שבין שתי חצירות דאמרינן לקמן (דף עמ:) מערבין שנים ואין מערבין אחד[3]: דרך גגות. שהיו לסם דיוטאות עוברות מגגי שכונה זו לגגי שכונה זו: דההוא בי תבנא כו׳. ואמרינן לקמן הלכה כר״ש דלא בעי ג׳ דיורין לשיור: ובה שיערו חכמים. שיהי עיירות והיא עלמה היתה שיור לעיר גדולה הסמוכה לה: חדשה מהו. לעירובי בתאני נפשה כולה בלא שיור: בעין חדשה. עיר קטנה אחרת של ג׳ דיורין ואינה סמוכה לגדולה: חצר אחת ס״ד. תלר בלא בית מי הוי דילה: בית אחד בחצר אחת. חלר ובית בתוכה סגי להיות שיור: מתני׳ מי שהיה במזרח. בשדה וקדש עליו שם היום: ואמר לבנו. לערב מבעוד יום[4] למערב: ולעירובו יותר מכאן. שנתן לו העירוב ממיתו והלאה: מותר לביתו. לדין מיתו כלומר למעות שמתמתו מדיתו כאילו לא עירב: ואסור לעירובו. לדין עירובו למעות שמתמתו מעירובו דכיון דקדש עליו היום לחוץ מעירובו יותר מאלפים אמה שאינו יכול להלך וליטלו שהרי אין עירובו קונה לו אלא אלפים לכל רוח וכיון דאינו עירוב הוי ליה שמתמתו בדיתו שהרי בתחום ביתו היה. ואע״ג דאוקמי׳ בשילהי מי שהוציאוהו[5] דאי מוקמת ליה בחידך גיסא דאינן קס ליה[6] כו׳ אלמא אמר שמתמתי רחוק מאלפים ה״ז לא יחזו ממקומו הני מילי בגא בדרך דכיון דבמקום פלוני לא יכול לקנות דלחוק מאלפים הוה ובמקום רגלו לא הוה ניחא ליה דליקני ליה אין לו שמתה כלל לפיכך לא יחזו ממקומו אבל בעומד בביתו ועירב במקום שאינו עירוב יש לו שמתה בדיתו דמסתמא בדיתו ניחא ליה לאיקני בשאין עירובו עירוב כלתנן בפרק בכל מערבין (לעיל דף לה.) גבי מתגלגל חוץ לתחום ספק מבעוד יום ספק משמשיכה ה״ז תחר גמל ולא קתני לא יחזו ממקומו שמעינן מינה דאם אינו עירוב יש לו שמתה בדיתו[7]: אסור לביתו. לדין מיתו למעות מדיתו אלפים לכל רוח: בעיבורה של עיר. בתחת מן הבתים העומדין בחוץ שבעים אמה ושיריה: לא עשה ולא כלום. שהרי בלא עירוב ממי יש לו מן העיר אלפים לכל רוח וכל העיר לו כארבע אמות: נתנו חוץ לתחום. מפרש בגמרא חוץ לעיבורה של עיר: מה

דליערב לן מאתין. מה שפי׳ בקונטרס דעיר של רבים ועשיה של יחיד הואי לא בא לאפוקי אלא לאפוקי של יחיד ועשיה של רבים: ושניה שיור לפומבדיתא. בהדי שיור דג׳ תלירות של שני בתים בעיגן והלכה כר״ש: היינו דאמר (ליה[8]) חזי דלא מצווחא. שאם היה מזקיקים לעשות כווי על חנם היו סותרין את בתיהם:

וחדשה שמה. בספר יהושע (טו) היא כתובה בגבולת יהודה: **גמרא.** שהיה לו קבלה משום תנא או סברא שמסברא היה אומר שכך נראה אף על פי שאין שום תנא סובר כן ולא לפסוק הלכה בא אלא שכך היו דברים נראים וקאמר מאי נפקא לן מינה כלומר הא פסקינן לעיל כרבי שמעון ומשני גמרא גמור כו׳ מ״מ יש לנו לתקוע ולידע אם גמרא או סברא: כאן

ולא עירבו אם יש לפניה דקה ארבעה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת הכא במאי עסקינן בדלא גבוה מרפסת עשרה ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי קא עביד דקה מאי הוי במגופפת עד עשר אמות דכיון דעביד דקה איסתלוקי איסתלוק ליה מהכא אמר רב יהודה אמר שמואל [א]כותל שרצפו בסולמות אפילו ביתר מעשר תורת מחיצה עליו רמי ליה רב ברונא לרב יהודה במעצרתא דבי רב חנינא מי אמר שמואל תורת מחיצה עליו והאמר רב נחמן אמר שמואל אנשי מרפסת ואנשי חצר ששכחו ולא עירבו אם יש לפניה דקה ארבעה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת הכא במאי עסקינן דלא גבוה מרפסת עשרה ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי עביד דקה מאי הוי במגופפת עד עשר אמות דכיון דעביד דקה איסתלוקי איסתלק מהכא הנהו בני קקונאי דאתו לקמיה דרב יוסף אמרו ליה הב לן גברא דליערב לן מאתין א״ל לאביי זיל ערב להו [ב] וחזי דלא מצווח׳ עלה בבי מדרשא אזל חזא להנהו בתי דפתיחי לנהרא אמר הני להוי שיור למתא הדר אמר אין מערבין את כולה תנן [מכלל] דאי בעי לעירובי מצי מערבי[3] אלא איעביד להו כווי דאי בעו לעירובי דרך חלונות מצו מערבי הדר אמר לא בעי [ג] דהא רבה בר אבוה מערב לה לכולה מחוזא ערסייתא ערסייתא משום פירא דבי תורי דכל[1] חד וחד הוי שיור לחבריה ואע״ג דאי בעו לעירובי בהדי הדדי לא מצו מערבי הדר אמר לא דמי התם אי בעי לעירובי דרך גגות[2] והני לא מערבי הילכך נעבדן כווי הדר אמר [ד]כווי נמי לא בעי דהתהוא בי תיבנא דהו״ל למר בר פופידתא[4] מפומבדיתא ושויה שיור לפומבדיתא אמר היינו דאמר לי מר חזי דלא מצווחת עלה בבי מדרשא: אלא א״כ עשה חוצה לה כעיר חדשה: תניא א״ר יהודה עיר אחת היתה ביהודה וחדשה שמה והיו בה ג׳ דיורים אנשים ונשים וטף ובה היו משערים חכמים והיא היתה שיור איבעיא להו חדשה מהו [ה]חדשה כי היכי דאיהי הויא שיור לגדולה גדולה נמי הויא שיור לקטנה אלא כעין חדשה מהו[5] רב הונא ורב יהודה חד אמר בעיא שיור וחד אמר [ו]לא בעיא שיור: ר״ש אומר ג׳ חצירות וכו׳: [7] אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר״ש רבי יצחק אמר אפי׳ בית אחד וחצר אחת חצר אחת ס״ד אלא אימא [ה]בית אחד בחצר אחת אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרבי יצחק גמרא או סברא [6] אמר ליה מאי נפקא לן מינה אמר ליה גמרא גמור זמורתא תהא: מתני׳ [ז]מי שהיה במזרח ואמר לבנו ערב לי במערב במערב ואמר לבנו ערב לי במזרח אם יש הימנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יותר מכאן מותר לביתו ואסור לעירובו לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מכאן אסור לביתו ומותר לעירובו [ח]הנותן את עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לתחום אפילו אמה אחת[8] מה

מה א מיי׳ פ״ט מהל׳ עירובין הלכה כב סמג עשה עוש״ע ס״א סי׳ שצב סעיף ב:

מט ב סה סעיף ג:

נ ג סה סעיף ה׳:

נא ד סה סעיף ז:

נב ה סה סעיף ח:

נג ו מיי׳ פ״ע מהלכות עירובין הלכה ה עוש״ע ס״א סי׳ תיא סעיף ג:

נד ז מיי׳ שם הלכה ה עוש״ע ס״א סי׳ תא סעיף ג:

מסורת הש״ס עם הוספות

א) [ע״ז עד:], ב) [עיין כו., ג) עי׳ בבאור האביעבא בראש ובתוס׳ הרא״ש ובפרישה סי׳ שצב (ה), ד) [לעיל מו. מט:], ה) [נכת קו: וש״נ], ו) דף עו:, ז) עי׳ לקמן עו., ח) עי׳ תוס׳ לעיל כו. סד״ה דבי תורי, ט) [דף נ:], י) עי׳ תוס׳ לעיל מט: ד״ה ואפילו.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ואע״ג כו׳ לסכוכה והוי כחדרין:

ליקוטי רש״י

הב לן גברא. תן לנו אדם [ע״פ דניאל ה, יז שבת קיט. ב״מ טז.]. מאתין. עירנו [ע״פ שבת קמה.]. ערסייתא. שכונות שכונות לבד וכבל שכונה היו מבואות הרבה ולא המיר את העיר כולה כיחד ואע״פ שהיתה עיר קטנה שאין נמצאין בה ששים ריבוא ותנן נקמן (דף עו.) עיר של ימיד מערבין את כולה והיינו של ימיד שאינה דומה לדגלי מדבר של ששים ריבוא. משום פירא דבי תורי. שוחה עמוקה היתה בין שכונה לשכונה ושם היו מניחין גרעיני תמרים לאכול הסוחרים והעיר אין לה חומה ומבואות של (בין) [בתי] הסכונות מפולשים ועשו מחילות לאשי המבואות לכל לד שאין לעיר להשמר הגרעינין ולא תשיב ליה מחילה לגרף את המבואות ולעשות העיר אחת ופע״פ שמחילה של קיימא היתה. פירא. שוחה כמו פילא דכוורי במס׳ מעלה (דף כד.) [לעיל כו.]. גמרא גמור זמורתא תהא. אומר השמועה גומירה בעלמא בלא טוכן [שבת קו:]. משל שוטים הוא כמו זמן וחבן מגלא מקרי (נ״מ דף מ:) כך גמרא גמור אומר לתלמיד שוטה לעוד הן אמת הן שכוח ויש לך לומר הן ושיר [ביצה כד.].

הגהות וציונים

א) בדפו״ר [וכעי״ז בכת״י וראשונים] הנוסח מכלל דאי בעו הנך לעירובי מצו מערבי והני לא מצו מערבי אלא אפתח להו כווי להדי מתא דאי בעו לעירובי דרך חלונות וכו׳ הדר אמר לא בעי כווי דהא רבה בר אבוה וכו׳: ב) בכת״י ודפו״ר וכל חד וחד: ג) בכת״י ודפו״ר [וכ״ה בראש] התם אי בעו לערובי דרך גגות מצו מערבי הכא לא מצו מערבי הילכך וכו׳: ד) בכת״י והרבה ראשונים ודפו״ר הנוסח בי תיבנא דהו״ל למר בר מפומבדיתא (ותיבת ״פופידתא״ ליתא) ג״ז היינו דשמעינן מינה דאפי׳ מבתים שאינם בתוך העיר ממש עושין שיור (מס״נ ע״פ הריטב״א ע״ש בד״ה פליגי בה ובמאירי), ועי׳ חזו״א סי׳ צה, יד: ה) ״אפילו אמה אחת״ ליתא בכת״י ודפו״ר [וכן ליתא בראשונים ובמשניות דפו״ר] ועי׳ רש״ש: ו) צ״ל דכל חד וחד הוי שיור לחבריה (רש״ש, ראש משביר ע״ש, ועוד) והוא נתינת הטעם אמאי לא היו צריכין תיקון לחיים אבל התיבות ״משום דעיר של רבים ונעשית של יחיד הויא״ קאי אלפניו דלא היו מתקנין לה לחיים משום דעיר של רבים וכו׳ כלומר והא דלא היו צריכין תיקון לחיים אע״ג דעיר של רבים ונעשית של יחיד הוא דמשום זה היו הטעם הוא משום דכל חד הוי שיור (מס״נ ע״ש), ועי׳ מהרש״ל ומהרש״א (וע״ע יד דוד, גנזי יוסף, מנחת ישראל): ז) צ״ל בתורת (או כתורת) עיר של רבים (כת״י וכל הדפו״י) והבורים מגיהי הדפוסים המאוחרים הגיהו ע״פ מה שמצאו במהרש״ל ״בכל עיירות של רבים נ״ב פי׳ אותן וכו׳״ (עי״ש) ולא הבינו שהעמיד דבריו אסוף הדיבור [וצ״ל בדבריו ״בכל״] ולא הגיה כאן כלום (דק״ס): ח) צ״ל ואמר לבנו. מבעוד יום לערב עליו למערב (כת״י ודפו״ר): ט) בדפו״ר קם ליה לבר מתחומיה כו׳ אלמא האומר שביתתי וכו׳: י) [צ״ל לי] (גליון):

עין משפט נר מצוה

רבינו חננאל

ב׳ חצרות רצה אחד מערב רצו שנים מערבין. ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב נחמן אמר רב אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו אם יש לפניה דקה ארבעה אינה אוסרת ודחינן הכא במ״ע בדלא גבוהה עשרה אי הכי כי עביד דקה מאי הוי פירוש מוקפת כמו מעקה עד עשר אמות כיון דעבוד בה דקה סלוקי מסלקי בני מרפסת נפשייהו מהתם. אמר רב יהודה אמר שמואל כותל שרצפו בסולמות אפילו ביתר מעשר תורת מחיצה עליו. ומקשינן ומי אמר שמואל הכי והא אמר רב נחמן אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו כו׳ פי׳ הא דאמר שמואל כותל שבין ב׳ חצרות שרצפו בסולמות ביתר מי׳ אמות במשכא שיכולין ״ בני אדם באחד לעלות ולירד כאחד לא חיישינן לסולמות הללו אלא תורת מחיצה שם. ההוא בני קקונאי דאמרו לרב יוסף הב לן גברא דמערב לן וא״ל לאביי זיל ערוב להן אזל חזא להנהו (והני) [בתי] דלא פתיחי (במתא) [למתא] ולא מצו מערבי לא הוי שיור אלא אעבד להו חלונות בהדי מתא דאי בעו מערבי דרך חלונות הדר אמר לא צריכי חלונות דהא רבה בר אבוה מערב לכולא מחוזא ערסתא ערסתא. פי׳ שכונות שכונות משום פירא (דכי) [דבי] תורי דהוה מפסקתה ביניהה כל ערסתא הוי שיור לאחריתי ואע״ג (מאי) [דאי] בעי לערובי לא מצי לערובי [הדר אמר התם אי בעי לאערובי] דרך גגות מצו מערבי הכא לא מצו מערבי אלא דרך חלונות. ולא היא דהא ההוא בי תיבנא דהוה ליה למר (לבר) [בר] מפומבדיתא והוא הוה שיור לכולא מתא. ואמר אביי היינו דאמר לי רב יוסף זיל ערוב להו חזי (מאי צווית עלי) [דלא צווחת עלה] בבי מדרשא. תניא א״ר יהודה עיר אחת היתה ביהודה וחדשה היה שמה והיו בה ג׳ דיורין אנשים ונשים וטף ובה היו משערין חכמים והיתה שיור. ואיבעיא לן כי היכי דהוי היא שיור לגדולה גדולה נמי הוי שיור לדידה ומערבין לה׳ או לה רב הונא ורב יהודה חד אמר הויא שיור וחד אמר לא הויא שיור: ר׳ שמעון אומר שלש חצרות כו׳. אמרינן משמיה דרב הלכה כו׳ שמעון רבי יצחק אמר אפילו בית אחד בחצר אחד הוי שיור והא דר׳ יצחק גמרא היא. מתני׳ מי שהיה במזרח ואמר לבנו לערב כו׳.

עין משפט נר מצוה

נה א מיי׳ פ״ו מהלכות עירובין הלכה ה טוש״ע סי׳ תמ סעיף ד:
נו ב מיי׳ שם הלכה ג טוש״ע שם סעיף ה:
נז ג מיי׳ שם ופכ״ז מהלכות שבת הלכה ה סמג עשין ח טוש״ע שם סעיף ה:

כאן שכלתה מדתו בסוף העיר. תימה ולרבנן דאמרי בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מה.) מישן בדרך שיש לו מ׳ על מ׳ ומסתמא דה״ה לנותן עירובו ביון דקיים לן דנותן עירובו יש לו ד׳ אמות[נ] כמו שבת הוא נשכר ד׳ אמות שאם נתן עירובו למזרח העיר ד׳ אמות תוך לעיבורה של עיר הרי הולך למזרח מ׳ אמות ואלפים ולמערב אלפים פחות ד׳ אמות מה שהעיר נחשב לו וי״ל דלר״ת דאמר והוא באמצען או לרבי יהודה דאמר טורר לו ד׳ אמות בכל רוח שירצה מה שנשכר הוא מפסיד שנשכר ד׳ אמות במקום העירוב ומפסיד ד׳ אמות העיר דמונין לו העיר כד׳ אמות וא״ת לרמי בר תמא דמספקא ליה בסוף מי שהוציאוהו (לעיל דף נב.) בנותן עירובו אם יש לו ד׳ אמות תפשוט מהכא דאי אין לו ד׳ אמות א״כ מפסיד יותר ממה שנשכר שאם נותן עירוב ארבע אמות תוך לעיבורה של עיר נלך מזרח נשכר ד׳ אמות נלך מזרח ומפסיד ח׳ אמות נלך מערב דמונין לו ד״א שתוך לעיבורה של עיר והעיר ד׳ אמות ואומר ר״י לרמי בר תמא (ג) אם נותן עירובו אין לו ד״א גם העיר אם מוצלעת תוך תחום העירוב נתשבח בכמשהו ואין מפסיד כלום במשך העיר דהאמרי׳ בס״פ דהנותן עירובו בתוך העיר או בתוך מערה שיש בה דיומין יש לו אלפים חוצה לה ואמאי יש לו אלפים שלימות כיון דנתשבח כד׳ אמות ואמר שהנותן עירובו אין לו ד׳ אמות אלא ודאי ס״ל שאם אין לו ד׳ אמות העיר נתשבח לו כמשהו וא״ת ולר״ת דאמר והוא באמצען כשנתן עירובו בחמה אמרוהו של עיבור העיר נלך מזרח יהיה לו נלך מזרח ג׳ אמות ואלפים ונלך מערב אלפים פחות ג׳ אמות דהעיר נתשבח לו כד׳ אמות ונעירוב נותן ג׳ אמות שניות של עיר יעלו לתשבון אלפים ואמאי אלפים פסיעות ביומיות[ד] וכלתה מדתו כו׳ והוא הדין נמי לנותן עירובו תוך לעיר וקנה שביתה: **א״ר אידי אין אלו אלא דברי נביאות.** כמתנגא מפי הגבורה שאינו נותן טעם לדבריו אמרן רבי יהושע בן לוי לדברים הללו ואי לאו דגמיר להו מרביה לא הוה אמר כי האי מילתא בלא טעמא: **אמר רבא.** ומאי נביאותיה תרוייהו תנאי במתני׳ אנשי עיר גדולה שהיתה להן עיר קטנה בתוך אלפים ויוצאין מעירן והולכין לילך דרך הקטנה מהלכין את כל העיר קטנה הסמוכה להן ועל כרחך ה״ק מהלכין את כולה כד׳ אמות ומשליימין מדתן חוצה לה דאי ס״ד מדת העיר סליק להו מאי אתא לאשמועינן פשיטא דעד אלפים יכול להלך[ה]: **ואין** לחכמים משמע דלשבת קאמר ובפ׳ (ג) אלו מומין (פסורות דף מה.) דלשבתן דלא הוי לשבת לא קאמר בהאי לישנא אלא עשו דבריהם כדברי נביאות פי׳ לאומרם בלא טעם דפריך אי אבר הוא בהאל נמי ליטמא והכא נמי הוי לשבת כההוא דב״ב וקאמר רבא תרוייהו תנאי ומאי קמ״ל ריב״ל ומסיק דסוף העיר איצטריכא ליה לריב״ל לאשמעינן דלא תנן אבל אין לפרש דרב אידי קורא אותן דברי נביאות לומר שאין נראה להלך בדבר ורבא קאמר תרוייהו תנאי ושפיר חילק ריב״ל אע״ג דבפרק בתמה המקשה (מולין דף עח.): גבי הא דאמר רבה כשם שטומאה בלועה כו׳ קאמר תרוייהו תנאי והתם הוי פירושו מאי קמ״ל רבה מדקא משני כי קאמר רבה כגון שבלע ב׳ טבעות מ״מ אשכחן נמי בפרק אין מעמידין[ו] תרוייהו תנאי דלא להקשות מאי קמ״ל קאתי אלא להמיא סייעתא לדבריו גבי הא דקאמר (רבא[ז]) המקדש (בשור[ח]) הנסקל כו׳ מ״מ הכא משמע דרבא בא להקשות מאי קמ״ל ריב״ל מדמסיק סוף העיר איצטריכא ליה ומיהו רבינו שמואל לא גרס איצטריך אלא סוף העיר לא תנן ודוחק הוא שמוחק הספרים ועוד לא מצינו למימר דר׳ אידי לא סבר (ד) כר׳ יהושע דהא לא מתרצא מתני׳ ובריתא אלא כר׳ יהושע כדאמר לעיל ומהר״י אומר דמתני׳ ובריתא אידי בלן בה ולהכי כי כלתה מדתו בסוף העיר כל העיר נתשבח לו כד׳ אמות למנין אלפים דהא אפילו כלתה מדתו בחצי העיר בלן בה נתשבח לו כד׳ אמות להלך את כולה כדמשמע בהדר (לקמן דף עב.) דקאמר והרי נותן עירובו בסוף אלפים וקאתי בביתיה אלמא בלן בה אפילו כלו אלפים שלו בתחילת העיר נעשית כל העיר כד׳ אמות וכן בפרק בכל מערבין (לעיל דף לח:) דקאמר מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים לכאן ופירש רש״י דכל העיר נעשית לו כד׳ אמות כיון דלן בה ור׳ אידי לא מתמה אלא אר׳ יהושע דאמר אפילו במודד כשכלתה מדתו בסוף העיר כל העיר נעשית לו כד׳ אמות ולהכי מתמה כיון (ה) כשכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר ולא נעשית לו כד׳ אמות אפילו להלך את כולה כי כלתה בסוף העיר נמי אין נעשית כל העיר כד׳ אמות להשלים לו את השאר ובשמא אחי שפיר מאי דפריך לעיל מה שנשכר ותו לא והתניא כו׳ ולא פריך ממתני׳ והתנן ולמודד שאמרו כו׳ דלגבי מודד הוה ידע דיש להלך בין כלתה מדתו בחצי העיר לכלתה בסוף העיר ולהכי פריך מנותן דהוה לן בה ומשני דבלן בה נמי יש להלך דבכלתה מדתו בחצי העיר נהי דנעשית לו כד׳ אמות שיכול להלך כל העיר לענין שיוכל ללאת לגד אחר של עיר לא נעשית לו כד׳ אמות ולספרים דגרסי נמי סוף העיר איצטריכא ליה דלא תנן אחי שפיר אף על גב דסוף העיר נמי תנן דאם לא כן תיקשה ממתניתין אברייתא כדאקשי לעיל מ״מ במודד איצטריכא ליה דהא לא שמעי׳ ממתניתין כדפירשתי:

ועוד מה שנשכר. לרוח זה נפסד לרוח שכנגדה שהרי מוצה מן העירוב אלפים לכל רוח ואם נתנו בסוף אלף למזרח נמצא שכלות אלפים של מזרח בסוף ג׳ אלפים לעיר ונשתכר אלף ואלפים של מערב כלות בסוף אלף של מערב העיר והפסיד האלף וקמ״ל דאין העיר עולה לו מן חשבון האלפים של מערב אלא כולה כד״א: **גמ׳** למזרח ביתו. ואמר לנו לערב לו במערב ביתו נמצא שביתו עומד (ו) בינו לבין עירובו והיכי תני ממנו ולעירובו אלפים ולביתו יותר מכאן הא ודאי עירובו מרחיק טפי: **דמטי לביתיה.** שהיה יכול לילך למיתו בלא עירוב אבל לעירובה לא הוה מטי: **באלכסונא.** בינו לבין עירובו ומשון עירובו למערב יותר מביתו ואעפ״כ פעמים שהאלכסון רב[ז] והרי ביתו רחוק ממנו יותר מעירובו:

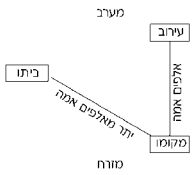

חוץ לתחום ס״ד. הא לא הוי עירוב: **משתכר אותה אמה.** לרוח העירוב והפסיד מדת כל העיר לרוח שכנגדה שכשימודד אלפים מעירובו נלך העיר תעלה לו מדת העיר מן התשבון: **שכלתה מדתו בחצי העיר.** אם היתה עיר גדולה או שהרחיק עירובו מן העיר עד שאין כל העיר נבלעת במדת אלפים של עירוב תעלה לו העיר מן התשבון ומפסידה ואם היתה כל העיר נבלעת באלפים של עירובו הויא לה כולה כארבע אמות: **היה מודד וא.** שבת חוץ לעיר ולא היה יודע שיש עיר סמוך לו ותנן בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מה.) הומיל ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס לעיר אלא עד אלפים ממקום שמתמו והתחיל למות אלפים פסיעות ביומיות[ד] וכלתה מדתו כו׳ והוא הדין נמי לנותן עירובו תוך לעיר וקנה שביתה: **א״ר אידי אין אלו אלא דברי נביאות.** כמתנגא מפי הגבורה שאינו נותן טעם לדבריו אמרן רבי יהושע בן לוי לדברים הללו ואי לאו דגמיר להו מרביה לא הוה אמר כי האי מילתא בלא טעמא: **אמר רבא.** ומאי נביאותיה תרוייהו תנאי במתני׳ אנשי עיר גדולה שהיתה להן עיר קטנה בתוך אלפים ויוצאין מעירן והולכין לילך דרך הקטנה מהלכין את כל העיר קטנה הסמוכה להן ועל כרחך ה״ק מהלכין את כולה כד׳ אמות ומשליימין מדתן חוצה לה דאי ס״ד מדת העיר סליק להו מאי אתא לאשמועינן פשיטא דעד אלפים יכול להלך[ה]: **ואין** לחכמים משמע דלשבת קאמר ובפ׳ (ג) אלו מומין (פסורות דף מה.) דלשבתן דלא הוי לשבת לא קאמר בהאי לישנא אלא עשו דבריהם כדברי נביאות פי׳ לאומרם בלא טעם דפריך אי אבר הוא בהאל נמי ליטמא והכא נמי הוי לשבת כההוא דב״ב וקאמר רבא תרוייהו תנאי ומאי קמ״ל ריב״ל ומסיק דסוף העיר איצטריכא ליה לריב״ל לאשמעינן דלא תנן אבל אין לפרש דרב אידי קורא אותן דברי נביאות לומר שאין נראה להלך בדבר ורבא קאמר תרוייהו תנאי ושפיר חילק ריב״ל אע״ג דבפרק בתמה המקשה (מולין דף עח.): גבי הא דאמר רבה כשם שטומאה בלועה כו׳ קאמר תרוייהו תנאי והתם הוי פירושו מאי קמ״ל רבה מדקא משני כי קאמר רבה כגון שבלע ב׳ טבעות מ״מ אשכחן נמי בפרק אין מעמידין[ו] תרוייהו תנאי דלא להקשות מאי קמ״ל קאתי אלא להמיא סייעתא לדבריו גבי הא דקאמר (רבא[ז]) המקדש (בשור[ח]) הנסקל כו׳ מ״מ הכא משמע דרבא בא להקשות מאי קמ״ל ריב״ל מדמסיק סוף העיר איצטריכא ליה ומיהו רבינו שמואל לא גרס איצטריך אלא סוף העיר לא תנן ודוחק הוא שמוחק הספרים ועוד לא מצינו למימר דר׳ אידי לא סבר (ד) כר׳ יהושע דהא לא מתרצא מתני׳ ובריתא אלא כר׳ יהושע כדאמר לעיל ומהר״י אומר דמתני׳ ובריתא אידי בלן בה ולהכי כי כלתה מדתו בסוף העיר כל העיר נתשבח לו כד׳ אמות למנין אלפים דהא אפילו כלתה מדתו בחצי העיר בלן בה נתשבח לו כד׳ אמות להלך את כולה כדמשמע בהדר (לקמן דף עב.) דקאמר והרי נותן עירובו בסוף אלפים וקאתי בביתיה אלמא בלן בה אפילו כלו אלפים שלו בתחילת העיר נעשית כל העיר כד׳ אמות וכן בפרק בכל מערבין (לעיל דף לח:) דקאמר מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים לכאן ופירש רש״י דכל העיר נעשית לו כד׳ אמות כיון דלן בה ור׳ אידי לא מתמה אלא אר׳ יהושע דאמר אפילו במודד כשכלתה מדתו בסוף העיר כל העיר נעשית לו כד׳ אמות ולהכי מתמה כיון (ה) כשכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר ולא נעשית לו כד׳ אמות אפילו להלך את כולה כי כלתה בסוף העיר נמי אין נעשית כל העיר כד׳ אמות להשלים לו את השאר ובשמא אחי שפיר מאי דפריך לעיל מה שנשכר ותו לא והתניא כו׳ ולא פריך ממתני׳ והתנן ולמודד שאמרו כו׳ דלגבי מודד הוה ידע דיש להלך בין כלתה מדתו בחצי העיר לכלתה בסוף העיר ולהכי פריך מנותן דהוה לן בה ומשני דבלן בה נמי יש להלך דבכלתה מדתו בחצי העיר נהי דנעשית לו כד׳ אמות שיכול להלך כל העיר לענין שיוכל ללאת לגד אחר של עיר לא נעשית לו כד׳ אמות ולספרים דגרסי נמי סוף העיר איצטריכא ליה דלא תנן אחי שפיר אף על גב דסוף העיר נמי תנן דאם לא כן תיקשה ממתניתין אברייתא כדאקשי לעיל מ״מ במודד איצטריכא ליה דהא לא שמעי׳ ממתניתין כדפירשתי:

ועוד מה שנשכר הוא מפסיד: **גמ׳** קא סלקא דעתך למזרח למזרח ביתו למערב למערב ביתו בשלמא הימנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יתר מכאן משכחת לה דמטי לביתיה ולא מטי לעירובו אלא הימנו ולעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מכאן היכי משכחת לה א״ר יצחק מי סברת למזרח למזרח ביתו למערב למערב ביתו לא למזרח למזרח בנו למערב למערב בנו רבא[ט] בר רב שילא אמר אפי׳ תימא למזרח למזרח ביתו ולמערב למערב ביתו כגון דקאי ביתיה באלכסונא: הנותן עירובו בתוך עיבורה[ט] וכו׳: חוץ לתחום א״ס״ד אלא אימא חוץ לעיבורה[ט]: מה שנשכר הוא מפסיד: מה שנשכר ותו לא והתניא הנותן את עירובו בתוך עיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לעיבורה של עיר אפילו אמה אחת משתכר אותה אמה ומפסיד את כל העיר כולה מפני שמדת העיר עולה לו במדת התחום לא קשיא כאן שכלתה מדתו בחצי העיר כאן שכלתה מדתו בסוף העיר וכדר׳ אידי דאמר רבי אידי א״ר יהושע בן לוי[ג] היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר כלתה מדתו בסוף העיר נעשית לו העיר כולה כד׳ אמות ומשליימין לו את השאר א״ר אידי[ג] אין אלו אלא דברי נביאות מה לי כלתה בחצי העיר מה לי כלתה בסוף העיר אמר רבא תרוייהו תנאי[ג] אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואין

מסורת הש״ס עם הוספות

ה) לעיל מב: ע״ש, **ו)** ב״ב יב. בכורות מה. **ז)** [לקמן קח.], **ח)** לעיל מב., **ט)** לעיל דף לב., **י)** לעיל דף מא., **יא)** [ע״ז דף לד.].

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה לעולם בינו וכו׳ עומד בינו לבין עירובו: כזה

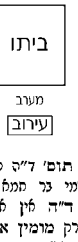

(ב) תוס׳ ד״ה כלן וכו׳ דלרמי בר תמא דאמ: **(ג)** ד״ה אין אלו וכו׳ ובפרק מומין אלו דלא הוי: **(ד)** **בא״ד** לא סבר לה כר׳ יהושע ב״ל דהא לא כל״ל וכן בסמוך: **(ה)** **בא״ד** ולהכי מתמה כיון דכשכלתה:

ליקוטי רש״י

הימנו. ממנו [לעיל כט:]. **דברי נביאות.** בלא טעם [ב״ב יב.]. שאין למיכן ליתן טעם לנבואתן לפי שבלא טעם המשנה אם כן הם לא נתנו טעם לדבריהם [בכורות מה.].

הגהות וציונים

ט) י״ג **רבה** (גליון) וצ״ל **רבה בר שילא**, וכ״ה בכתי״ד ודפו״ר (דק״ס): **ל)** בדפו״ר נוסח הציון לדברי המשנה הוא כהוגן **נתנו חוץ לתחום.** חוץ לתחום ס״ד וכו׳ (דק״ס): **מ)** צ״ל חוץ לעיבורה **של עיר** (כת״י ודפו״ר): **נ)** בכת״י ודפו״ר נוסף שהאלכסון רב **וממנו לעירובו אלפים** והוי ביתו רחוק: **ס)** [יכול להלך ואין אנשי כו׳ הכל דיבור אחד. רש״ל] (גליון): **ע)** נדצ״ל **בסברא** (באה״מ), ועי׳ הלשון בתוס׳ הרא״ש: **פ)** [צ״ל **רב**] (גליון): **צ)** [צ״ל **בפרש שור**] (גליון) וכ״ה בדפו״י:

חשק שלמה על רבינו חננאל **ט)** נלמן זה אין לו מאור ומולי ל״ל ומסכתת לה מאי דיעת דמונה לעירובה ולא מונה לביתיה ול״ע.

רבינו חננאל

קס״ד מזרח [מזרח] ביתו ומערב מערב ביתו בשלמא לביתו אלפים לעירובו יתר מיכן משכחת לה כגון דעירב ואנח עירובו למזרח ביתו ואתי ממערב ביתו דמטא לביתו ולא מטא לעירוביה אלא לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מיכן היכי משכחת לה **רפריק ר׳ יצחק** מתני׳ דקתני מזרח ביתו מזרח בנו הוא ולא ידע היכא מנח בנו עירוב וחשיך ליה יומא בדוכתא **ט)** האי דיניה דמטי לביתיה ולא מטי לעירוביה. **רבה בר בר שילא** אמר אפילו תימא מזרח ביתו ומערב ביתו וכגון דקאי ביתו באלכסון פי׳ כגון שנתן עירובו במזרח ביתו מן הצד נמצא ממקום רגליו עד עירובו אלפים אמה מכוונות וביתו עומד בקרן זוית לעירובו כשמניח הדרך הנכון מוטה ללכת לביתו נמצא מהלך באלכסון ועודף עליו יתרון האלכסון כולו שהוא בכל אמה שני חומשי אמה כדקיימא לן כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא. **וזהו שאמר לעירובו** אלפים אמה ולביתו יתר מיכן אסור לביתו ומותר לעירובו שכבר עקר שביתתו מביתו אבל אם ביתו בתוך אלפים אמה עומד אע״פ שעירב (לבנ) [לו] בנו לא נעקרה שביתתו מביתו אלא מותר לביתו ובטל עירובו: **הנותן עירובו בעיבורה** של עיר שהיא בתוך שבעים אמה ושיריים לא עשה כלום שהעיבור מכלל העיר הוא חשוב וכאילו עירובו בתוך העיר הוא וכמו מי שלא נתן עירוב כלל דמי. נתנו לעירוב חוץ לתחום (בין) [כיון] שאין יכול להלך לעירוב בשבת אינו עירוב שנמצא הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר ותריצ׳ אלא אימא חוץ לעיבורה של עיר. **מה שנשכר הוא מפסיד** פי׳ הנותן עירובו במזרחו של עיר מחוץ לעיבורה אלף אמה נשתכר אלף אמה שיש (לך) [לו] לילך במזרחה של עיר שלשת אלפים אמה אלף אמה שהן מן העיר ועד עירובו ומעירובו ולהלן אלפים אמה והפסיד ממערבה של עיר אלף אמה שאין לו רשות לילך במערבה של עיר אלא אלף אמה בלבד **ואקשינן אינו והא תניא חוץ לעיבורה** של עיר אפי׳ אמה אחת נשכר אותה אמה והפסיד את העיר כולה מפני שמדת העיר עולה למדת החתום. **ופרקי׳ לא קשיא** משנתינו כגון שכלתה מדתו בסוף העיר כגון שנתן העירוב חוץ לעיבורה של עיר באלף אמה והעיר היתה כולה אלף אמה. נמצא ממקום עירוב עד סוף העיר אלפים אמה אלף אמה שהן מן העירוב עד עיבורה של עיר ואלף אמה מדת העיר **וכריב״ל דאמר היה מודד ובא** והגיע מדתו בסוף העיר נעשית כל העיר כד׳ אמות ומשליימין תשלום אלפים אמה מחוץ לעיר שהן אלף אמה נמצא מה שנשכר במזרח הפסיד כנגדו במערב ולא הפסיד מכלל העיר כלום. **ובריתא** כגון שכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר. נמצא (זה) שהפסיד חצי העיר ואלפים אמה שמן הצד האחד ולא נשתכר באותו הצד שנתן עירובו אלא אלף אמה **בלבד ואע״ג דא״ר אידי אין אלו אלא דברי נביאות** שאינן נשמעין כטעם אלא בגזירה מה לי כלתה מדתו בחצי העיר ומה לי כלתה בסוף העיר הא אמר רבא כריב״ל ומסייע ליה ממשנתנו נמצא מקיים דבריו ולפיכך אמר תרוייהו תנאנהי אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה וכלתה מדתו בסוף העיר. אבל בעיר שהיא גדולה בני עיר קטנה שכלתה מדתו בחצי העיר אין מהלכין כל עיר גדולה